

Jochen Garbsch, *Der Moosberg bei Murnau*, Münchner Beiträge zur Vor- und Frühgeschichte, Band 12 (Veröffentlichungen der Kommission zur archäologischen Erforschung des spätrömischen Raetien, Band 6), C. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, München 1966, 121 strani, 53 tabel in 1 tabela v tekstu, 9 slik v tekstu, 3 priloge ter 1 zemljevid.

Trije veliki arheologi, P. Reinecke, F. Wagner in N. Walke — njihovemu spominu tudi posveča Garbsch to delo — so v letih 1926—34 izvedli obsežna izkopavanja na s kamnolomom ogroženi kasnoantični postojanki Moosburg južno od Staffelseeja pri Augsburgu. Vkljub večkratnim poskusom pa jim ni uspelo dokončati dela. Vendar se je Garbsch z vsem spoštovanjem lotil obravnave, kar se najlepše vidi iz dejstva, da je za splošno geološkozemljepisno in zgodovinsko uvodno poglavje pripravil oz. uporabil originalno Reineckejevo besedilo.

Naselitveno je postalo območje Murnaua zanimivo šele, ko so Rimljani osvojili alpski prostor, 16.—15. pr. n. št. izgradili skozi močvirnati prehod med Staffel in Riegsee itinerarsko cesto proti *Augusta Vindelicum*. Takrat so obrobje močvirja naselili posamični kolonisti, izgrajeni pa sta bili tudi postaji *Parthano* (Partenkirchen) in nekeje v območju Murnaua preprežna postaja *Cobeliacis*. V kasnoantičnem obdobju, po padcu renskodonavskega limesa ok. 260, pa je dobil Moosburg na svojem višjem severovzhodnem delu obzidano naselbino, ki so jo prebivalci zapustili očitno brez boja ok. leta 400. Vzpetina je ostala po tem zapuščena in nenaseljena. S prihodom Alamanov in kasneje Bajuvarov so nastale v tem okolišu nove naselbine, kar bi dokazovala zgodnjersrednjeveška grobišča v Murnauu, Weichsu, Ohlstadtu, Eschenlohe, Oberauu in Farchantu. Prav tako Partenkirchen, kjer se je naselbina nadaljevala brez naselitvene cezure, kar bi dokazovala tudi kontinuiteta imena.

Za nas je to najdišče — podobno kot Birg in Grünwald nad reko Isar, Frauenberg, Michlsberg in Bogenberg nad Donavo itd. — pomembno ne le kot neposredna analogija kasnoantičnim utrjenim postojankam Vranje pri Sevnici, Velike Malence pri Brežicah, Rifnik pri Šentjurju, Polhograjska gora pri Polhovem gradu, Sv. Pavel nad Vrtovinom itd., ampak tudi zaradi izredno skrbno analiziranega tu odkopanega gradiva.

Naselbina je obdana s povprečno 1,05 m debelim obzidjem, ki jo oklepa na vzhodni strani grebena; na zahodu obzidje očitno ni bilo potrebno, ker je padal teren v močvirje. Vzhodno obzidje se na severu zaključuje z manjšim pravokotnim stolpom; na jugu pa je dostop na naselbino utrjen s tremi obrambnimi jarki, preko 2 m debelim obzidjem in štirimi stolpi, od katerih imata vhodna dva polkrožno obliko, kot jih je našel ob Donavi na Valentinijanski trdnjavi Estergom S. Soproni.

Novčene najdbe — obdelal jih je H. J. Kellner — izrazito kažejo naselitveno zgodovino, saj je poleg treh zgodnjeantičnih primerkov in srednjeveške krone Leopolda ves drug material — 69 kosov — iz pozne antike, pretežno iz IV. stoletja. Ker dajejo ti novčeni podatki slikovit časovni pregled, je zanimiva za arheologa še tem bolj Garbscheva opredelitev drobnih najdb. Pri tem je pikolovsko in natančno podal gradivo, ko za vsak odkriti kos poišče ustrezno primerjalno gradivo in sočasne inačice. Tako je dobil katalog najdb tudi širši znanstveni pomen, saj nam omogoča pri vrednotenju našega kasnoantičnega gradiva pravilno razlago in časovno opredelitev.

Tako dobiva delo komisije za proučevanje kasne antike v Retiji svoj globlji smisel, kot to kaže že deloma prikazano izkopavanje na postojanki Lorenzberg bei Epfach (glej Arheološki vestnik 17, 1966, 524). Pri nas lahko temu snovanju postavimo ob bok dejavnost Medakademijskega odbora za limes, za katerega lahko le upamo, da bo v svoji prihodnji dejavnosti mogel tudi objaviti svoje dosedanje izsledke in izkopavanja na Lanišću in Martinj hribu pri Logatecu ter kasnoantične in zgodnjersrednjeveške ostaline na Rifniku. Obe dejavnosti smo primerjali samo zato, da pokažemo, kako postajajo vprašanja pozne antike vse bolj zanimiva in kako stopajo vse bolj v ospredje sodobnega proučevanja izročila v posameznih rimskih provincah. Garbschevo delo pomeni v tem snovanju ne le pristop k dokončni obravnavi nekega najdišča, ampak tudi vzor in kažipot arheološko popolne publikacije te vrste.

P. Petru